

Γ. Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΚΑΙ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

Το Μυστήριο της **Θείας Ευχαριστίας**, που τελείται μέσα στην ακολουθία που ονομάζεται **Θεία Λειτουργία**, είναι η σπουδαιότερη και τελειότερη λατρευτική εκδήλωση των χριστιανών. Για τον άνθρωπο που έχει βαπτισθεί στο όνομα της Αγίας Τριάδας η σημασία και η αξία του μυστηρίου αυτού είναι ανεκτίμητη.

Η ενσυνείδητη συμμετοχή μας στη Θεία Ευχαριστία μας ενώνει με τον Χριστό, δηλαδή μας “θεώνει”. Κάνει την ύπαρξή μας από ζώδη, θεϊκή. Μας οδηγεί στην ομορφιά και τη δόξα της Βασιλείας του Θεού. Η Θεία Λειτουργία φέρνει τον Παράδεισο στη ζωή μας.

1. Παράδοση και σημασία του Μυστηρίου

Το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας μας το παρέδωσε ο ίδιος ο Χριστός το βράδυ του Μυστικού Δείπνου λίγο πριν από τα Πάθη Του. Αφού πρόσφερε στους μαθητές Του ευλογημένο ψωμί και κρασί τους ζήτησε να κάνουν το ίδιο, όταν θέλουν να Τον θυμούνται. *“Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν”*.

Η Θεία Ευχαριστία, λοιπόν, είναι κατ' αρχήν ανάμνηση του Χριστού. Αλλά δεν είναι μια απλή ανάμνηση. Ο ίδιος ο Χριστός είναι παρών. Μας καλεί να ζήσουμε μαζί Του τη θεανθρώπινη ζωή, τη θυσία Του και την Ανάστασή Του. Μας προσφέρει και μας καλεί να κοινωνήσουμε αυτό το Σώμα και το Αίμα Του. *“Τοῦτό μού ἐστὶ τὸ Σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλῶμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν”*. Την ώρα του Μυστηρίου μπροστά μας δεν έχουμε πια ψωμί και κρασί, αλλά Σώμα Χριστού που τεμαχίζεται για μας και Αίμα Χριστού που χύνεται για μας, για την άφεση των αμαρτιών μας. Όταν κοινωνούμε γινόμαστε *“σύσσωμοι καὶ σύνναιμοι Χριστοῦ”*, *“Χριστοφόροι”*, *“Θεοφόροι”*. Κι αφού ενωνόμαστε με το Χριστό “μυστικά”, ενωνόμαστε και όλοι οι Χριστιανοί μεταξύ μας, γινόμαστε όλοι ένα σώμα γιατί όλοι λάβαμε τον ίδιο Άρτο, τον Χριστό.

Η ένωση με τον Θεό και η μεταξύ των Χριστιανών ενότητα είναι τα πολύτιμα δώρα που με τη Θεία Λειτουργία χαρίζει ο Χριστός στους ανθρώπους.

2. Λειτουργικοί τύποι

Από τις πρώτες ημέρες μετά την Ανάληψη του Χριστού οι Απόστολοι τελούσαν το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας, γιατί ήθελαν πολύ να Τον θυμούνται, να Τον αισθάνονται κοντά τους. Καθημερινά είχαν σύναξη στην οποία έψαλλαν ύμνους, θυμόντουσαν γεγονότα από τη ζωή, τα θαύματα, τα λόγια και κυρίως τα Πάθη και την Ανάσταση του Χριστού κι ύστερα επαναλάμβαναν τα λόγια Του, όπως τους τα είχε παραδώσει στο Μυστικό Δείπνο, ευλογούσαν τον άρτο και τον οίνο και κοινωνούσαν όλοι. Σιγά-σιγά προστέθηκαν συγκεκριμένοι ύμνοι και συγκεκριμένες προσευχές και διαμορφώθηκε η Θεία Λειτουργία όπως την τελούμε σήμερα.

Εδώ και πολλούς αιώνες στην ορθόδοξη εκκλησία έχουν καθιερωθεί τρεις τύποι λειτουργιών.

Η πιο συνηθισμένη είναι η λειτουργία του **Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου.**

Παρόμοια, αλλά πιο εκτενής, είναι του **Αγίου Βασιλείου** που τελείται δέκα φορές το χρόνο τις πέντε Κυριακές της Σαρακοστής, τη Μεγάλη Πέμπτη και το Μέγα Σάββατο τις παραμονές Χριστουγέννων και Θεοφανείων και την 1η Ιανουαρίου που γιορτάζεται η μνήμη του

Στη Μεγάλη Τεσσαρακοστή, τις καθημερινές -όχι το Σάββατο και την Κυριακή - τελείται η

Θεία Λειτουργία των Προηγιασμένων Δώρων ή Προηγιασμένη, όπως τη λέμε πιο απλά.

Την ημέρα της εορτής του Αγίου Ιακώβου του Αδελφοθέου (23 Οκτωβρίου), πρώτου επισκόπου Ιεροσολύμων, σε πολλούς ναούς τελείται η **Θεία Λειτουργία του Αγίου Ιακώβου.**

Συνήθως η Θεία Λειτουργία τελείται το πρωί. Μπορεί όμως να γίνει και τη νύχτα (αγρυπνία). Για την τέλεσή της απαιτείται **Αγία Τράπεζα, ιερά σκεύη και ιερά άμφια** και τα **τίμια δώρα**, δηλαδή το πρόσφορο (άρτος ένζυμος - ζυμωτό ψωμί) και το νάμα (οίνος ερυθρός - κόκκινο κρασί). Η Θεία Λειτουργία δεν μπορεί να είναι μυστική, δηλαδή να την τελεί μόνος του ο ιερέας. Χρειάζεται οπωσδήποτε συμμετοχή των πιστών, τουλάχιστον ενός, που μπορεί να είναι ο ψάλτης.

Το βασικό μέρος είναι το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Όλη η Θεία Λειτουργία τελείται για να γίνει αυτό το Μυστήριο. Ωστόσο, ακριβώς επειδή το Μυστήριο είναι μοναδικό και κορυφαίο γεγονός, απαιτείται προετοιμασία των ιερέων, των τιμίων δώρων και όλων των πιστών. Προστέθηκαν λοιπόν κι άλλα μέρη στη Θεία Λειτουργία.

Προετοιμασία - Προσκομιδή

Σχεδόν πάντα πριν από την τέλεση της Θείας Λειτουργίας ψάλλεται ο **όρθρος** (ή κάποιες λίγες φορές ο εσπερινός) της ημέρας. Την ώρα του όρθρου -που αποτελείται κυρίως από τροπάρια και ψαλμούς τα οποία λένε οι ψάλτες- ο λειτουργός ιερέας ετοιμάζεται ο ίδιος, δηλαδή φορεί τα άμφιά του, ενώ λέει κάποιες προσευχές, με τις οποίες παρακαλεί το Θεό να τον αξιώσει να τελέσει το φοβερό Μυστήριο, να έρθει ο ίδιος ο Κύριος, ως μόνος και Μεγάλος Αρχιερέας, πλαισιωμένος και δοξολογούμενος από τα τάγματα των αγγέλων και να τελέσει Αυτός το Μυστήριο. Ο λειτουργός πλένει τα χέρια του, για να δείξει ότι θα αναλάβει το ιερό έργο καθαρός και στο σώμα και στην ψυχή.

Ύστερα είναι η ώρα της **Προσκομιδής**, δηλαδή της προετοιμασίας των τιμίων δώρων. Κι αυτή γίνεται την ώρα του όρθρου στην Πρόθεση, που βρίσκεται, όπως μάθαμε, στο αριστερό μέρος του ιερού. Η Πρόθεση συμβολίζει το σπήλαιο της Γέννησης του Χριστού στη Βηθλεέμ και συχνά βλέπουμε στην Πρόθεση εικόνα της Γεννήσεως. Συμβολίζει όμως και το πάθος του Χριστού, γι' αυτό μπορεί να δούμε την εικόνα της "Ακρας Ταπείνωσης" του Χριστού μας. Στην προσκομιδή ο ιερέας τελεί τα εξής:

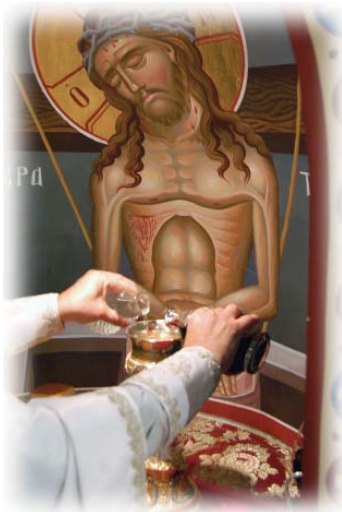
Κόβει από το πρόσφορο το κεντρικό τετράγωνο τμήμα με

*τα γράμματα ΙΣ, ΧΣ, ΝΙΚΑ και το τοποθετεί στη μέση του Δισκάριου. Αυτό το κομμάτι του άρτου λέγεται **Αμνός***

(Αμνός θα πει "αρνάκι" και συμβολίζει τον Χριστό που οδηγήθηκε στη θυσία, όπως το αρνάκι αδιαμαρτύρητα οδηγείται στη σφαγή).

Χύνει στο 'Αγιο Ποτήριο
κρασί (νάμα) και νερό.

Βγάζει και τοποθετεί στο Δι-
σκάριο μερίδες προς τιμήν της
Θεοτόκου - δεξιά - και των
Αγίων - αριστερά - του Αμνού.

Βγάζει μερίδες για τους πιστούς - ζωντανούς ή κοιμηθέντες - μνημονεύοντας τα
ονόματά τους και για τον εαυτό του και τις τοποθετεί στο
Δισκάριο, όπως φαίνονται στο αριστερό σχήμα. Γι' αυτό,
όταν πάμε στην εκκλησία να λειτουργηθούμε, πρέπει να
γράφουμε σ' ένα χαρτί τα ονόματά μας, όπως και ονόματα
δικών μας ανθρώπων που είναι στη ζωή ή έφυγαν από τη
ζωή, ώστε να τα μνημονεύσει ο ιερέας και να βγάλει μερί-
δες στο Δισκάριο. Μ' αυτόν τον τρόπο γινόμαστε όλοι ένα
σώμα με τον Αμνό, δηλαδή τον Χριστό. Δεν είναι απαραί-

τητο να δίνουμε χρήματα μαζί με το χαρτί των ονομάτων.
Οι προσευχές και τα μυστήρια δεν πληρώνονται.

Καλύπτει τα ιερά σκεύη με τα ειδικά καλύμματα και τα
θυμιάζει.

Όλες αυτές τις ενέργειες ο ιερέας τις συνοδεύει με κά-
ποιες προσευχές ή στίχους από την Αγία Γραφή που
έχουν απόλυτη σχέση μ' αυτό που κάνει. Τέλος λέει μια

ειδική προσευχή
που ονομάζεται

"Ευχή της Πρόθεσης" και θυμιάζει την
Αγία Τράπεζα, την Πρόθεση, τις εικόνες
και όλον τον λαό από την Ωραία Πύλη.

Έτσι τελειώνει η προετοιμασία του
ιερέα και των τιμίων δώρων. Στο μεταξύ
οι ψάλτες τελειώνουν τον όρθρο και
όλοι μαζί, ιερέας και πιστοί, είναι έτοιμοι
για τη Θεία Λειτουργία.

Α. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΩΝ

Το πρώτο μέρος της Θείας Λειτουργίας ονομάζεται και **Λειτουργία των Κατηχουμένων**. Στα πρώτα χριστιανικά χρόνια, όταν οι Χριστιανοί βαπτίζονταν σε μεγάλη ηλικία, υπήρχαν οι **κατηχούμενοι**, δηλαδή όσοι δεν είχαν ακόμη βαπτιστεί αλλά παρακολουθούσαν μαθήματα κατήχησης, γνωριμίας δηλαδή με τη χριστιανική πίστη. Αυτό το κομμάτι της Θείας Λειτουργίας μπορούσαν να το παρακολουθούν και οι κατηχούμενοι. Θα δούμε ότι σε κάποιο σημείο της Λειτουργίας ο ιερέας καλεί τους κατηχούμενους να φύγουν από τον ναό, επειδή δεν μπορούν ακόμη να συμμετάσχουν στο Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας, που τελείται στο δεύτερο μέρος της Θείας Λειτουργίας. Σήμερα δεν υπάρχουν πολλοί κατηχούμενοι, επειδή οι χριστιανοί βαπτίζονται σε μικρή ηλικία. Υπάρχουν ωστόσο και κάποιοι που, ενώ ανήκουν σε άλλη θρησκεία ή άλλο δόγμα, επιλέγουν σε μεγάλη ηλικία την ορθόδοξη χριστιανική πίστη. Αυτοί, μέχρι να βαπτιστούν, πρέπει να περάσουν από το στάδιο της κατήχησης. Υπάρχουν λοιπόν και σήμερα κάποιοι λίγοι κατηχούμενοι.

Το πρώτο μέρος της λειτουργίας περιλαμβάνει:

- α) Την έναρξη και τα ειρηνικά
- β) Τα αντίφωνα και τις μικρές συναπτές
- γ) Τη Μικρή Είσοδο
- δ) Τον τρισάγιο ύμνο
- ε) Τα αναγνώσματα και το κήρυγμα

Η ΕΝΑΡΞΗ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΡΗΝΙΚΑ

Ο ιερέας κρατά το Ευαγγέλιο και μ' αυτό σταυρώνει την Αγία Τράπεζα λέγοντας δυνατά: **“Ευλογημένη ή βασιλεία τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νῦν καί ἀεί καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων”** - Να είναι ευλογημένη η βασιλεία του Θεού - που είναι ο Πατέρας, ο Υἱός και το Ἅγιο Πνεῦμα - τώρα και πάντοτε και σ' όλους τους αιώνες. Ο ψάλτης που εκπροσωπεί όλο το εκκλησίασμα απαντά **“Ἀμήν”** - Μακάρι, κι εμείς αυτό ευχόμαστε και παρακαλούμε.

Α. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΩΝ

Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Αμήν.

Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τοῦ Κυρίου δεη-
θῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκ-
κλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὑπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου καὶ τῶν μετὰ πίστεως, εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ
εἰσιόντων ἐν αὐτῷ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου, τοῦ τιμίου πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας,
παντός τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ἔθνους, πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἐν αὐτῷ, τοῦ κατὰ
ξηράν, θάλασσαν καὶ ἀέρα ἡμῶν στρατοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης, πάσης πόλεως καὶ χώρας, καὶ τῶν πίστει οἰκούντων
ἐν αὐταῖς, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Μετά ο ιερέας ή ο διάκονος, αν υπάρχει, αρχίζει να λέει τα **Ειρηνικά**. Μας προτρέπει να προσευχηθούμε στο Θεό με τη φράση “**Εν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν**” - Με ειρηνική καρδιά ας παρακαλέσουμε τον Κύριο, υποβάλλοντάς του δεήσεις που αφορούν τη σωτηρία αλλά και την καθημερινή ζωή μας. Παρακαλούμε τον Θεό να μας δώσει υγεία, ειρήνη, επιτυχία σε ό,τι καλό κάνουμε, καρποφορία στη γη και καιρό ευνοϊκό, να μας φυλάξει από κάθε θλίψη και κίνδυνο, να προστατέψει όσους ταξιδεύουν. Σε όλες τις δεήσεις του ιερέα ο ψάλτης κι εμείς συμπληρώνουμε “**Κύριε ἐλέησον**”. Αυτή η πολύ σύντομη προσευχή περιλαμβάνει τα πάντα. Αποκαλούμε τον Θεό Κύριό μας. Αυτός μας δημιούργησε και μας εξουσιάζει. Του ζητούμε να μας ελεήσει, δηλαδή να μας συμπονέσει, να μας συγχωρέσει, να μας δώσει όλη Του την αγάπη κι όλη Του την ευσπλαχνία.

ΤΑ ΑΝΤΙΦΩΝΑ

Μετά τα Ειρηνικά ψάλλονται τα **Αντίφωνα**. Είναι στίχοι από τους Ψαλμούς, που συνοδεύονται από ένα εφύμνιο.

Στο πρώτο αντίφωνο το εφύμνιο είναι: “**Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον ἡμᾶς**” - Ζητάμε από το Σωτήρα Χριστό να μας σώσει με τις πρεσβείες, δηλαδή τη μεσολάβηση και προσευχή της Θεοτόκου, που είναι η μητέρα Του αλλά και η μητέρα όλων των ανθρώπων και πάντα δέεται για μας.

Στο δεύτερο αντίφωνο το εφύμνιο είναι: “**Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν, ψάλλοντάς Σοι Ἀλληλούια**” - Σώσε μας, Υιέ του Θεού, εσύ που αναστήθηκες από τους νεκρούς, εμάς που σου ψάλλουμε Αλληλούια.

Ακολουθεί ο ύμνος που είναι μια ομολογία της πίστης μας στον Τριαδικό Θεό, κάτι σαν σύντομο “Πιστεύω”: “**Ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ...**”.

Στο τρίτο αντίφωνο εφύμνιο είναι το **αναστάσιμο απολυτίκιο της Κυριακής ή το απολυτίκιο της εορτής**.

Η ΜΙΚΡΗ ΕΙΣΟΔΟΣ

Στη συνέχεια γίνεται η **Μικρή Εἴσοδος ή Εἴσοδος του Ευαγγελίου**. Προπορεύεται κάποιος που κρατά αναμμένη λαμπάδα, που συμβολίζει τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο, κι ο ιερέας ή ο διάκονος διασχίζει όλον τον ναό κρατώντας το Ευαγγέλιο. Μπροστά στο ιερό, στο κέντρο του ναού, λέει δυνατά: “**Σοφία, ὀρθοί**”. Αυτό το Ευαγγέλιο, δηλαδή, περιέχει την Αλήθεια, το Λόγο του Θεού, κι όλοι ὀρθοί την υποδεχόμαστε και θέλουμε να την πληροφορηθούμε αλλά και να την αποδεχτούμε.

Ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων, εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ καιρῶν εἰρηνικῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὑπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσούντων, καμνόντων, αἰχμαλώτων καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι.

Κύριε, ἐλέησον.

Τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Σοί, Κύριε.

Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τόν Κύριον καὶ πάντα τὰ ἐντός μου τό ὄνομα τό ἅγιον αὐτοῦ.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον ἡμᾶς.

Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τόν Κύριον καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον ἡμᾶς.

Κύριος ἐν τῷ οὐρανῷ ἡτοίμασε τόν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἡ Βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπόζει.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον ἡμᾶς.

Ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Κύριε, ἐλέησον.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι. Κύριε, ἐλέησον.

Τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Σοί, Κύριε.

Ὅτι σὸν τό κράτος καὶ σοῦ ἐστὶν ἡ Βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

Αἰνεῖ ἡ ψυχὴ μου τόν Κύριον· αἰνέσω Κύριον ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω.

Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι· Ἀλληλούια.

Μακάριος οὗ ὁ Θεός Ἰακώβ βοηθός αὐτοῦ, ἡ ἐλπίς αὐτοῦ ἐπὶ Κύριον τόν Θεόν αὐτοῦ. Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν ψάλλοντάς σοι· Ἀλληλούια.

Βασιλεύσει Κύριος εἰς τόν αἰῶνα, ὁ Θεός σου, Σιών, εἰς γενεάν καὶ γενεάν.

Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν ψάλλοντάς σοι· Ἀλληλούια.

Η Μικρή Είσοδος συμβολίζει την επίγεια ζωή του Χριστού μας την οποία διήλθε κηρύττοντας και ευργετώντας. Ο ψάλτης ψάλλει “**Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ...**” - Ας προσκυνήσουμε κι ας πέσουμε στα γόνατα μπροστά στο Χριστό μας και στη συνέχεια κάποια απολυτίκια, δηλαδή ορισμένα τροπάρια που ορίζονται από το Τυπικό της Εκκλησίας μας.

Ο ΤΡΙΣΑΓΙΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ακολουθεί ο **Τρισάγιος Ὑμνος**, ο ύμνος που εξυμνεί τον Τρισάγιο Θεό, ο ύμνος των Αγγέλων. “**Ἅγιος ὁ Θεός, Ἅγιος ἰσχυρός, Ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς**”. Σε κάποιες μεγάλες γιορτές αντί για τον Τρισάγιο ύμνο ψάλλονται κάποιοι άλλοι σύντομοι ύμνοι, όπως “**Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Ἀλληλούια**” ή “**Τὸν Σταυρόν Σου προσκυνοῦμεν, Δέσποτα, καὶ τὴν Ἀγίαν Σου Ἀνάστασιν δοξάζομεν**”.

ΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Μετά τον Τρισάγιο ύμνο διαβάζονται τα Αναγνώσματα: ο **Απόστολος**, δηλαδή ένα κομμάτι από κάποιο αποστολικό κείμενο (Από τις Πράξεις των Αποστόλων ή από κάποια Επιστολή Αποστόλου) και το **Ευαγγέλιο**, δηλαδή μια περικοπή από κάποιο από τα τέσσερα Ευαγγέλια. Την ώρα του ευαγγελικού αναγνώσματος είμαστε όρθιοι. Τα κείμενα διαβάζονται στην αρχαία γλώσσα και περιέχουν νοήματα που δεν είναι πάντοτε εύκολο να τα καταλάβουμε. Γι' αυτό ακολουθεί το κήρυγμα, δηλαδή λίγα λόγια ειπωμένα από τον ιερέα ή κάποιον άλλο ιεροκήρυκα, που μας βοηθούν να καταλάβουμε το θέλημα του Θεού, τον Λόγο Του, και πώς θα τον εφαρμόσουμε στη ζωή μας.

Η Λειτουργία των Κατηχουμένων τελειώνει με μια εκτενή **δέηση**, δηλαδή μια προσευχή πρώτα για τους κατηχούμενους που σ' αυτό το σημείο αποχωρούσαν, έφευγαν από τον ναό, και στη συνέχεια για τους πιστούς (για τον επίσκοπο της Εκκλησίας, για τους άρχοντες, τους ασθενείς, τους αιχμαλώτους, όσους βρίσκονται σε θλίψη και δοκιμασία και για όλες τις υλικές και πνευματικές ανάγκες των Χριστιανών). Σήμερα, επειδή δεν υπάρχουν κατηχούμενοι, συνήθως οι ευχές αυτές παραλείπονται.

Δόξα Πατρί καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ νῦν καὶ ἀεί καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀθάνατος ὑπάρχων καὶ καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἀτρέπτως ἐνανθρωπήσας, σταυρωθεὶς τε, Χριστέ ὁ Θεός, θανάτῳ θάνατον πατήσας, εἰς ὧν τῆς ἁγίας Τριάδος, συνδοξαζόμενος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, σῶσον ἡμᾶς.

Ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι. Κύριε, ἐλέησον.

Τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Σοί, Κύριε.

Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Θεός ὑπάρχεις καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεί καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Αὕτη ἡ ἡμέρα Κυρίου, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ.

(Απολυτίκιο καὶ εἴσοδος με τὸ Εὐαγγέλιο)

Σοφία! ὀρθοί.

Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ.

Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ, ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι Ἀλληλούια (Απολυτίκια- τὸ ἀναστάσιμο, τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἁγίου τοῦ ναοῦ)

Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεός ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς (τρὶς).

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ νῦν καὶ ἀεί καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς.

Δύναμις. Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς.

Πρόσχωμεν! Σοφία. Πρόσχωμεν! (Διαβάζεται Ὁ Απόστολος)

Ἀλληλούια, ἀλληλούια, ἀλληλούια.

Σοφία! Ὄρθοί. Ακούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου. Εἰρήνῃ πᾶσι.

Καὶ τῷ πνεύματί σου. (Διαβάζεται τὸ Εὐαγγέλιο)

Δόξα σοι, Κύριε, Δόξα σοι.

Το δεύτερο μέρος της Θείας Λειτουργίας είναι η **Λειτουργία των Πιστών**, απευθύνεται μόνο στους βαπτισμένους Χριστιανούς και περιλαμβάνει:

- α) Τη Μεγάλη Είσοδο
- β) Τον ασπασμό και την ομολογία της πίστεως
- γ) Την Αγία Αναφορά
- δ) Την προετοιμασία για τη Θεία Κοινωνία
- ε) Τη Θεία Κοινωνία
- στ) Την ευχαριστία και την απόλυση

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΙΣΟΔΟΣ

Η **Μεγάλη Είσοδος** είναι η μεταφορά των προετοιμασμένων δώρων από την Πρόθεση στην Αγία Τράπεζα. Πριν γίνει αυτή η μεταφορά ο ιερέας λέει δυο προσευχές με τις οποίες παρακαλεί τον Θεό να μας καθαρίσει από κάθε αμαρτία, ώστε να αξιωθούμε να συμμετάσχουμε στο Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Ο ψάλτης ψάλλει τον Χερουβικό Ύμνο **“Οί τὰ Χερουβίμ μυστικῶς εἰκονίζοντες...”** - Εμείς που

συμβολίζουμε μυστικά τα Χερουβίμ και ψάλλουμε στη ζωοποιό Αγία Τριάδα τον τρισάγιο ύμνο, τώρα ας αφήσουμε μακριά κάθε υλική φροντίδα, για να υποδεχθούμε τον Βασιλέα των όλων, που έρχεται συνοδευόμενος απ’ όλες τις αγγελικές τάξεις.

Ο ιερέας, ενώ λέει σιγά την προσευχή **“Ανάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...”** και τον 50ό Ψαλμό, θυμιάζει την Αγία Τράπεζα, την Πρόθεση, τις εικόνες του τέμπλου και τον λαό. Έστερα, αφού ζητήσει συγγνώμη από το εκκλησίασμα, παίρνει το Δισκάριο (αν υπάρχει διάκονος το δίνει σε κείνον) και το Άγιο Ποτήριο και - ενώ προπορεύονται λαμπαδούχοι και κάποιοι που κρατούν τον σταυρό, τα εξαπτέρυγα και το θυμιατό με το οποίο συνεχώς θυμιάζονται τα Τίμια Δώρα - βγαίνει από τη βόρεια πύλη του ιερού λέγον-

Α. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

Ὅπως ὑπὸ τοῦ κράτους σου πάντοτε φυλαττόμενοι, σοὶ δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Αμήν.

Οἱ τὰ Χερουβὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες, καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὸν τρισάγιον ὕμνον προσάδοντες, πᾶσαν νῦν βιοτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν, ὡς τὸν Βασιλέα τῶν ὅλων ὑποδεξόμενοι, ...

(στο σημεῖο αὐτό γίνεται ἡ Μεγάλῃ Εἵσοδος)

Πάντων ἡμῶν μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεός ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Αμήν.

...ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορούμενον τάξεσιν.
Ἀλληλούια, ἀλληλούια, ἀλληλούια.

Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ. Κύριε, ἐλέησον.

Ὑπὲρ τῶν προτεθέντων τιμίων δώρων, τοῦ Κυρίου δεηθώμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὑπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου καὶ τῶν μετὰ πίστεως, ευλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων ἐν αὐτῷ, τοῦ Κυρίου δεηθώμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

τας δυνατά *“Πάντων ἡμῶν μνησθεῖν Κύριος ὁ Θεός...”*

- Ας μας θυμάται όλους ο Κύριος και Θεός μας στη Βασιλεία Του πάντοτε, και τώρα και εις τους αιώνες των αιώνων διασχίζει όλο το κλίτος και επιστρέφει από το κέντρο στην Ωραία Πύλη, αποθέτει με ευλάβεια το Δισκάριο και το Άγιο Ποτήριο στην Αγία Τράπεζα, τα σκεπάζει με το κάλυμμα που λέγεται Αέρας και τα θυμιάζει.

Η Μεγάλη Είσοδος συμβολίζει την πορεία του Χριστού προς το Πάθος. Την ώρα που ο ιερέας αποθέτει στην Αγία Τράπεζα το Δισκάριο και το Άγιο Ποτήριο, καταθέτει το σώμα του Χριστού στον τάφο σαν τον Ιωσήφ, γι' αυτό λέει ένα τροπάριο της Μεγάλης Παρασκευής: *“Ο εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν τὸ ἄχραντόν Σου σῶμα σινδόνι καθαρᾷ εἰλήσας καὶ ἀρώμασιν ἐν μνήματι καινῷ κηδεύσας ἀπέθετο”*.

Ο ΑΣΠΑΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

Αφού αποθέσει ο ιερέας τα Τίμια Δώρα απαγγέλλει μια σειρά από δεήσεις, στις οποίες ο ψάλτης απαντά με το *“Παράσχου, Κύριε”* - Δώσε μας, Κύριε, αυτό που Σου ζητάμε. Μετά λέει χαμηλόφωνα μια ευχή που λέγεται Ευχή της Προσκομιδής, βγαίνει στην Ωραία Πύλη και λέει δυνατά: *“Εἰρήνη πᾶσι”* - Όλοι ας έχουμε ειρήνη μέσα στην καρδιά μας. Η ειρήνη του Θεού είναι δώρο του Θεού στον άνθρωπο που έχει αγνή ζωή και συγχωρεί τους αδελφούς του. Αυτή η ειρήνη είναι αναφαίρετη. Τίποτα δεν μπορεί να την ταράξει. Και είναι η αναγκαία προϋπόθεση για να *“Αγαπήσωμεν ἀλλήλους”* κι έτσι ειρηνικοί και ενωμένοι μεταξύ μας όλοι οι Χριστιανοί να *“ὁμολογήσωμεν Πατέρα, Υἱόν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον”*.

Την ώρα που ο ψάλτης ψάλλει αυτά τα λόγια οι ιερείς που συλλειτουργούν ανταλλάσσουν ασπασμό, κάτι που παλιότερα έκαναν όλοι οι Χριστιανοί μεταξύ τους, για να φανερώσουν την μεταξύ τους αγάπη και ομόνοια. Ακολουθεί η απαγγελία του Συμβόλου της Πίστεως, που πρέπει να γίνεται από όλους τους πιστούς.

Ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθώμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι.

Κύριε, ἐλέησον.

Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν, ἀγίαν, εἰρηνικὴν καὶ ἀναμάρτητον, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Παράσχου, Κύριε.

Ἄγγελον εἰρήνης, πιστόν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Παράσχου, Κύριε.

Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Παράσχου, Κύριε.

Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντας ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν καὶ εἰρήνην τῷ κόσμῳ, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Παράσχου, Κύριε.

Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανοίᾳ ἐκτελέσαι, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Παράσχου, Κύριε.

Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά καὶ καλὴν ἀπολογίαν τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, αἰτησώμεθα.

Παράσχου, Κύριε.

Τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Σοί, Κύριε.

Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητός εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

Εἰρήνην πᾶσι.

Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν.

Πατέρα, Υἱόν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον.

Τὰς θύρας, τὰς θύρας· ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν.

Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱόν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινόν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίῳ Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς Βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρί καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν. Εἰς μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

Η ΑΓΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ

Είναι η κύρια ευχή της Θείας Λειτουργίας, κατά την οποία γίνεται η ευλογία των Τιμίων Δώρων και η **μυστηριακή μεταβολή τους σε Σώμα και Αίμα Χριστού**. Είναι δηλαδή το ιερότερο σημείο της Θείας Λειτουργίας.

Αρχίζει με τα λόγια **“Ἄξιον καὶ δίκαιον Σέ ὑμνεῖν, Σέ εὐλογεῖν, Σέ αἰνεῖν, Σοὶ εὐχαριστεῖν...”**, που απαγγέλλει ο ιερέας χαμηλόφωνα μπροστά στην Αγία Τράπεζα. Αφού ευχαριστήσει ο ιερέας τον Θεό για όλες Του τις ευεργεσίες προς εμάς κι

αφού δοξολογήσει το μεγαλείο Του μας καλεί να ψάλλουμε τον Τρισάγιο Ὑμνο των Αγγέλων: **“Ἄγιος, Ἄγιος, Ἄγιος, Κύριος Σαβαώθ...”**.

Ὑστερα γίνεται εξιστόρηση της παράδοσης του μυστηρίου από τον Κύριο στους μαθητές Του και ο ιερέας επαναλαμβάνει τα λόγια του Χριστού **“Λάβετε, φάγετε...”** - Πάρτε και φάτε. Αυτό είναι το Σώμα μου που το κόβω και το μοιράζω για σας για να συγχωρεθούν οι αμαρτίες σας. **“Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...”** - Πιείτε ὅλοι από αυτό. Αυτό είναι το Αἷμα μου που χύνεται πάνω στο Σταυρό για σας για ὅλους σας για να συγχωρεθούν οι αμαρτίες σας. Ο ψάλτης απαντά **“Ἀμήν”**, - Ναι, αυτά ὅλα είναι αλήθεια.

Κι ο ιερέας προσφέρει τα Δώρα στο Χριστό **“Τά σά ἐκ τῶν σῶν, Σοὶ προσφέρωμεν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα”** - Αυτά τα δώρα Εσύ μας τα έδωσες και τώρα Σου τα προσφέρουμε σύμφωνα με ὅλα ὅσα μας δίδαξες. Ὑστερα επικαλεῖται το Ἅγιο Πνεῦμα να ενεργήσει

Αυτό, να καθαγιάσει τα Δώρα και να τα μεταβάλει από ἄρτο σε Σώμα Χριστού και από οἶνο σε Αἷμα Χριστού. Οι πιστοὶ εἴμαστε γονατιστοὶ και προσευχόμενοι και ψάλλουμε κατανυκτικά τον ὕμνο: **“Σέ ὑμνοῦμεν, Σέ εὐλογοῦμεν, Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, καὶ δεόμεθά Σου, ὁ Θεός ἡμῶν”**. Ο ιερέας παρακαλεῖ με ευλάβεια και κατάνυξη τον Θεό να στείλει το Πνεῦμα Του το Ἅγιο στους πι-

στούς και στα προκείμενα Τίμια Δώρα, ὥστε να γίνει η Θεία Κοινωνία αφορμή για να συγχωρεθούν οι αμαρτίες μας και να κερδίσουμε τη Βασιλεία Του. Από αυτή τη στιγμή πάνω στην Αγία Τράπεζα είναι το Σώμα και το Αἷμα του Χριστού μας. Είναι ζωντανός, παρών ο Χριστός μας.

Στῶμεν καλῶς· στῶμεν μετὰ φόβου· πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν.

Ἐλεον εἰρήνης, θυσίαν αἰνέσεως.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Καί μετὰ τοῦ Πνεύματός σου.

Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας.

Ἐχομεν πρὸς τὸν Κύριον.

Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ.

Ἄξιον καὶ δίκαιον.

(Ο ιερέας διαβάζει την ευχή της Αγίας Αναφοράς «Ἄξιον και δίκαιον...» και κάποια λόγια της τα λέει δυνατότερα, τα εκφωνεῖ)

Τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ᾄδοντα, βοῶντα κεκραγότα καὶ λέγοντα.

Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, Κύριος Σαβαώθ· πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου. Ὡσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ὡσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις.

Λάβετε, φάγετε· τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλῶμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
Ἀμήν.

Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστὶ τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
Ἀμήν.

Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν, κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα.
(Ενώ οι ψάλτες ψάλλουν τον παρακάτω ὕμνο, ο ιερέας εὐχεται μπροστὰ στα Τίμια Δώρα:«...ποιήσον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ Σου... τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον Αἷμα του Χριστοῦ Σου... Ἀμήν, ἀμήν, ἀμήν», που εἶναι ἡ στιγμή του καθαγιασμοῦ καὶ ἡ ιερότερη στιγμή της Θείας Λειτουργίας)

Σέ ὑμνοῦμεν, σέ εὐλογοῦμεν, σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, καὶ δεόμεθά σου, ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς, μακαρίζειν σέ τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον καὶ παναμώμητον καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφεὶμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεοτόκον, σέ μεγαλύνομεν.

Ἐν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε, τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (*ὄνομα*), ὃν χάρισαι ταῖς ἁγίαις σου Ἐκκλησίαις ἐν εἰρήνῃ, σῶρον, ἔντιμον, ὑγιά, μακροημερεύοντα καὶ ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας.
Καὶ ὧν ἕκαστος κατὰ διάνοιαν ἔχει καὶ πάντων καὶ πασῶν.

Καὶ πάντων καὶ πασῶν.

Ο ιερέας μνημονεύει εκείνη την ώρα όλους τους Αγίους και όλους τους κοιμηθέντες αδελφούς (όσους έχουν πεθάνει) και εξαιρετικά την Θεοτόκο στην οποία ψάλλουμε τον ύμνο “**Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς ...**”. Ενώ ψάλλεται ο ύμνος προς τη Θεοτόκο, ο λειτουργός ευλογεί τα αντίδωρα, που θα δοθούν στους πιστούς μετά την απόλυση.

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αυτή η προετοιμασία περιλαμβάνει μια σειρά από δεήσεις και μια ευχή του ιερέα, που τελειώνει με τα λόγια “**Καί καταξιώσον ἡμᾶς, Δέσποτα, ἀκατακρίτως τολμᾶν επικαλεῖσθαι Σέ τόν ἐπουράνιον Θεόν Πατέρα καί λέγειν**”.

Ακολουθεί η **Κυριακή Προσευχή** της οποίας η θέση είναι πράγματι λίγο πριν από τη Θεία Κοινωνία γιατί ο “**ἐπιούσιος ἄρτος**”, τον οποίο παρακαλούμε τον ουράνιο Πατέρα μας να μη μας στερήσει, είναι ακριβώς το Σώμα Του, που θα μας προσφερθεί σε λίγο. Αλλά και για έναν ακόμη λόγο. Πριν πλησιάσουμε στο Ἅγιο Ποτήριο, πρέπει να διακηρύξουμε ξεκάθαρα κι απόλυτα ότι ζητάμε συγχώρεση από τον Θεό, αφού πρώτα εμείς συγχωρέσουμε τους αδελφούς μας. “**...καί ἄφες ἡμῖν τά ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καί ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν**”. Ο ίδιος ο Κύριος στην “Επί του ὁρους ομιλία Του” μας είπε: “Αν πηγαίνεις το δώρο σου στο θυσιαστήριο και στο δρόμο θυμηθείς ότι **ο αδελφός σου έχει κάτι εναντίον σου** (δηλ. μην περιμένεις να έρθει εκείνος, έστω αν φταίει), εσύ πήγαινε συμφιλιώσου πρώτα με τον αδελφό σου και ύστερα πρόσφερε το δώρο σου στο Θεό”. Ο Θεός δεν θέλει δώρα και θυσίες, αλλά καρδιές καθαρές και ελεήμονες, δηλαδή με αγάπη και συγχωρητικότητα. Την Κυριακή προσευχή πρέπει να απαγγέλλουν όλοι οι πιστοί με επίγνωση και κατάνυξη.

Τέλος ο ιερέας μας ευλογεί λέγοντας: “**Εἰρήνη πᾶσι**”, και λέει την ευχή της Υψώσεως του Αγίου Αρτου, που τελειώνει με τα λόγια: “**Πρόσχωμεν. Τά Ἅγια τοῖς Ἀγίοις**” - Ας προσφέρουμε τα Ἅγια – το Σώμα και Αἷμα Χριστού – στους Αγίους, δηλαδή στους Χριστιανούς που αγωνίζονται να γίνουν Ἅγιοι. Και ο ψάλτης εκ μέρους όλων απαντά “**Εἷς Ἅγιος, εἷς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός εἷς δόξαν Θεοῦ Πατρός. Ἀμήν**” - Ένας είναι ο Ἅγιος, ένας είναι ο Κύριος, ο Ιησούς Χριστός που δοξάζει τον Θεό Πατέρα.

Η ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Σ' αυτό το σημείο συνήθως κλείνει το καταπέτασμα της Ωραίας Πύλης και προετοιμάζεται η Θεία Κοινωνία των ιερέων και των πιστών. Κατά τη διάρκειά της ψάλλεται το **Κοινωνικό**, που περιλαμβάνει στίχους από κάποιους ψαλμούς, άλλους για τις Κυριακές και άλλους για κάθε εορτή.

Καί δός ἡμῖν, ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ, δοξάζειν καὶ ἀννυμεῖν τό πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπές ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Καὶ ἔσται τά ἐλέη τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν.

Καὶ μετὰ τοῦ Πνεύματός σου.

Πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἔτι καὶ ἔτι τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὑπὲρ τῶν προσκομισθέντων καὶ ἁγιασθέντων τιμίων δώρων, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Κύριε, ἐλέησον.

Ὅπως ὁ φιλόανθρωπος Θεός ἡμῶν, ὁ προσδεξάμενος αὐτά εἰς τό ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον καὶ νοερὸν αὐτοῦ θυσιαστήριον, εἰς ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς, ἀντικαταπέμψη ἡμῖν τὴν θείαν Χάριν καὶ τὴν δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αἰτησάμενοι, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Σοί, Κύριε.

(Στο σημεῖο αὐτὸ λέγεται μιὰ εὐχή γιὰ τὴ Θεία Κοινωνία: «... εἰς νῆψιν ψυχῆς, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς Πνεύματος Ἁγίου κοινωνίαν, εἰς βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν, εἰς παρρησίαν τὴν πρὸς Σέ, μὴ εἰς κριμα ἢ εἰς κατάκριμα...»)

Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα, μετὰ παρρησίας, ἀκατακρίτως, τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαί σε τόν ἐπουράνιον Θεόν Πατέρα καὶ λέγειν.

Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἁγιασθήτω τό ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ Βασιλεία σου· γενηθήτω τό θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

Τόν ἄρτον ἡμῶν τόν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἰρήνη πᾶσι.

Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Σοί, Κύριε.

Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλοανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητός εἶ, σύν τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

Πρόσχωμεν. Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις.

Εἰς ἅγιος, εἰς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς· Ἀμήν.

Αἰνεῖτε τόν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν· ἀλληλούια.

Ο ιερέας “μελίζει”, τεμαχίζει τον Άγιο Άρτο σε τέσσερα τμήματα και τα τοποθετεί στο Δισκάριο σε σχήμα σταυρού. Ρίχνει τη μερίδα ΙΣ μέσα στο Άγιο Ποτήριο, αφού προηγουμένως κάνει μ' αυτήν σταυρό επάνω σ' αυτό.

Ευλογεί το ζέον (σκεύος με ζεστό νερό) και χύνει από αυτό στο Άγιο Ποτήριο (το οποίο ήδη περιέχει Αίμα Χριστού - Άγιον Οίνον) σταυροειδώς. Όλες αυτές οι ενέργειες συνοδεύονται από ανάλογα ρητά.

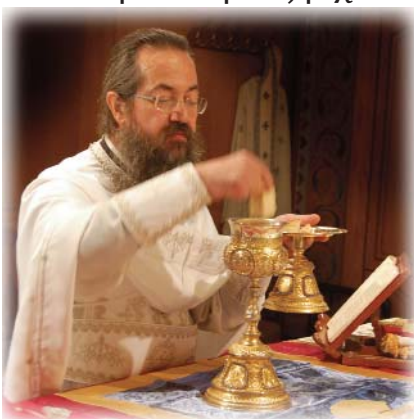
Στη συνέχεια ο ιερέας γονατίζει μπροστά στην Αγία Τράπεζα και προσεύχεται.

Αμέσως μετά κοινωνεί πρώτα από τη μερίδα ΧΣ του Σώματος και έπειτα από το Αίμα τρεις φορές. Ο ιερέας κοινωνεί τον διάκονο. Αν υπάρχουν κι άλλοι ιερείς κοινωνούν με τον ίδιο τρόπο, αφού φορέσουν το επιτραχήλι τους.

Ύστερα ο ιερέας ρίχνει στο Άγιο Ποτήριο και τις υπόλοιπες μερίδες του Σώμα-

τος και περισυλλέγει τους μαργαρίτες (ψυχολάκια) που έχουν πέσει στο ειλητό με ευλάβεια και πολλή προσοχή λέγοντας την προσευχή “*Ανάστασιν Χριστού Θεασάμενοι...*”.

Τέλος με το Άγιο Ποτήριο σκεπασμένο και υψωμένο βγαίνει στην Ωραία Πύλη και καλεί τους πιστούς να προσέλθουν στη Θεία Κοινωνία *“Μετά φόβου Θεού, πίστεως καί αγάπης”*. Οι πιστοί κοινωνούν με τη λαβίδα, όπως λέγεται το

κουταλάκι, συγχρόνως Σώμα και Αίμα.

Στη Θεία Κοινωνία προσερχόμαστε με κατάνυξη, χωρίς βιασύνη, με την πίστη ότι κοινωνούμε τον Χριστό, ότι η στιγμή εκείνη είναι μοναδική – το πλάσμα συναντά τον Πλάστη του, γινόμαστε ένα Σώμα με τον Χριστό μας. Κάνουμε με ευλάβεια τον σταυρό μας, λέμε δυνατά το όνομά μας, το οποίο ο ιερέας θα επαναλάβει λέγοντας *“Μεταλαμβάνει ο δούλος του Θεού...(όνομα) εις ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καί εις ζωὴν αἰώνιον”*, ανοίγουμε το στόμα καλά, καταπίνουμε τη Θεία Κοινωνία, σκουπίζουμε τα χείλη μας με το *μάκτρο*, όπως λέγεται το κόκκινο μαντίλι, και ξανακάνουμε το σταυρό μας ευχαριστώντας τον Θεό που καταδέχτηκε να 'ρθει σε μας. Δεν φεύγουμε από τον Ναό. Επιστρέφουμε στη θέση μας, για να ευχαριστήσουμε όλοι μαζί τον Χριστό μας.

Στη Θεία Κοινωνία δεν προσερχόμαστε τυχαία, επειδή βρεθήκαμε στο Ναό και κάτι μας συγκίνησε ή επειδή το κάνουν οι άλλοι, ή επειδή το έχουμε συνηθίσει. Πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι. Πρώτα απ' όλα πρέπει να συνειδητοποιούμε πόσο ξεχωριστό δώρο του Θεού είναι για τον καθένα μας η Θεία Κοινωνία. Ο ίδιος ο Χριστός μάς προσφέρεται, ο Θεός μας. Και ο ίδιος μας είπε, όπως είδαμε, ότι θέλει να τον δεχτούμε με καρδιά καθαρή, καρδιά που αγαπά κι έχει συγχωρέσει όλους τους ανθρώπους. Πρέπει λοιπόν τακτικά να καθαρίζουμε την καρδιά μας με την Ιερή Εξομολόγηση και πριν από τη Θεία Κοινωνία να συγχωρούμαστε μεταξύ μας, ιδίως με όποιον έχουμε παρεξηγηθεί ή θυμώσει. Ας αγωνιζόμαστε να είναι η ζωή μας προσεχτική και αγνή, σύμφωνη με το άγιο θέλημα του Θεού. Το στόμα που θα κοινωνήσει τον Χριστό ας μη βρίζει και χυδαιολογεί, τα μάτια που θα Τον αντικρίσουν ας μη βλέπουν όλες τις ασχήμιες στην τηλεόραση. Η νηστεία την παραμονή της Θείας Κοινωνίας μας βοηθά να συμμαζέψουμε το νου μας σ' αυτό που ετοιμαζόμαστε να κάνουμε, να προσέξουμε περισσότερο. Φυσικά καθαρίζουμε και το σώμα μας.

Υπάρχει ακόμη η ειδική Ακολουθία της Θείας Μεταλήψεως, που περιλαμβάνει προσευχές, ψαλμούς και ύμνους που μας βοηθούν να καταλάβουμε τη σοβαρότητα του μυστηρίου στο οποίο θα συμμετάσχουμε. Η Ακολουθία υπάρχει σε μικρό βιβλιαράκι με τη μετάφραση. Καλό είναι να προμηθευτούμε ένα τέτοιο βιβλιαράκι και να μελετούμε έστω κάποιες από τις ευχές πριν από τη Θεία Κοινωνία.

Το πόσο συχνά θα κοινωνούμε θα μας το υποδείξει ο πνευματικός μας.

Ό,τι και να κάνουμε βέβαια, ποτέ δεν θα γίνουμε άξιοι της Θείας Κοινωνίας, την οποία ο Θεός με άπειρη αγάπη, μας προσφέρει δωρεάν.

Το τελευταίο τμήμα της Θείας Λειτουργίας περιλαμβάνει την ευχαριστία για τη Θεία Κοινωνία και την Απόλυση. Ο ιερέας μεταφέρει το Άγιο Ποτήριο και το Δισκάριο στην Πρόθεση, διπλώνει το ειλητό και τοποθετεί πάνω σ' αυτό το Ευαγγέλιο, ενώ απαγγέλλει ευχαριστήριες ευχές στις οποίες και ο λαός, εκπροσωπούμενος από τον ψάλτη, συμμετέχει.

Χαρακτηριστικά είναι δυο σύντομα τροπάρια: *“Εἶδομεν τό φῶς τό ἀληθινόν...”*, - Είδαμε το αληθινό φως. Λάβαμε Άγιο Πνεύμα. Βρήκαμε την αληθινή πίστη προσκυνώντας την αδι-αίρετη Τριάδα. Αυτή μας έσωσε. Και *“Εἶη τό ὄνομα Κυρίου...”* - Ας είναι ευλογημένο το όνομα του Κυρίου από τώρα και σ' όλους τους αιώνες.

Ο ιερέας απαγγέλλει κοιτάζοντας προς την εικόνα του Χριστού μια προσευχή με την οποία ζητά την ευλογία του Θεού (οπισθάμβωνος ευχή), μας ευλογεί επικαλούμενος τις πρεσβείες των Αγίων και μάλιστα αυτού που γιορτάζει και του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου του οποίου τελέσαμε τη Θεία Λειτουργία και η Θεία Λειτουργία τελειώνει με το *“Δι' εὐχῶν...”*.

Μετά ο ιερέας μας μοιράζει το **αντίδωρο**, το οποίο καλό θα είναι να παίρνουμε όλοι από το ευλογημένο χέρι αυτού που αξιώθηκε να τελέσει τα Άχραντα Μυστήρια. Το αντίδωρο είναι μικρά κομμάτια από τις προσφορές (λειτουργιές) που χρησιμοποιήθηκαν στην Προσκομιδή και το έπαιρναν παλιά όσοι δεν είχαν κοινωνήσει (αυτό σημαίνει η λέξη, *“αντί του δώρου”*). Σήμερα το παίρνουν όλοι όσοι εκκλησιάστηκαν και όσοι έχουν κοινωνήσει. Αφού πάρουμε το αντίδωρο αποχωρούμε από το Ναό ειρηνικοί και σιωπηλοί, ανακαινισμένοι από τη Χάρη του Θεού, δυνατοί και φωτισμένοι από το Άγιο Πνεύμα.

Τέλος ο ιερέας καταλύει το περίσσευμα των Τιμίων Δώρων και σφουγγίζει καλά το Άγιο Ποτήριο, καλύπτει τα ιερά σκεύη και τα βάζει στην Πρόθεση. Διαβάζει την Ευχαριστία (δηλαδή μια σύντομη ευχαριστήρια ακολουθία, την οποία καλό είναι και όλοι οι πιστοί που κοινωνούν να τη διαβάζουν - περιέχεται στο βιβλιαράκι με την Ακολουθία της Θείας Μετάληψης), βγάζει τα άμφιά του, ασπάζεται την Αγία Τράπεζα και αποχωρεί.

Μετά φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε.

Τοῦ Δείπνου σου τοῦ μυστικού σήμερον, Υἱέ Θεοῦ, κοινωνόν με παράλαβε· οὐ μὴ γάρ τοῖς ἐχθροῖς σου τό μυστήριον εἶπω· οὐ φίλημά σοι δώσω καθάπερ ὁ Ἰούδας· ἀλλ' ὡς ὁ ληστής ὁμολογῶ σοι, μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου.

Σῶσον ὁ Θεός τόν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τήν κληρονομίαν σου.

Εἶδομεν τό φῶς τό ἀληθινόν, ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον, εὗρομεν πίστιν ἀληθῆ, ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνοῦντες· αὕτη γάρ ἡμᾶς ἔσωσεν.

Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν, πάντοτε νῦν καὶ ἀεί καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

Πληρωθήτω τό στόμα ἡμῶν αἰνέσεώς σου, Κύριε, ὅπως ἂν ὑμνήσωμεν τήν δόξαν σου, ὅτι ἡξίωσας ἡμᾶς τῶν ἁγίων σου μετασχεῖν μυστηρίων· τήρησον ἡμᾶς ἐν τῷ σῶ ἁγιασμῷ, ὅλην τήν ἡμέραν μελετῶντας τήν δικαιοσύνην σου. Ἀλληλούια, ἀλληλούια, ἀλληλούια.

Ὁρθοί. Μεταλαβόντες τῶν θείων, ἁγίων, ἀχράντων, ἀθανάτων, ἐπουρανίων καὶ ζωοποιῶν, φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ.

Κύριε, ἐλέησον.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεός, τῇ σῇ χάριτι. Κύριε, ἐλέησον.

Τήν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν, ἁγίαν, εἰρηνικὴν καὶ ἀναμάρτητον αἰτησάμενοι, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τήν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα. Σοί, Κύριε.

Ὅτι σύ εἶ ὁ ἁγιασμός ἡμῶν καὶ σοί τήν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν. Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Κύριε, ἐλέησον.

Ὁ εὐλογῶν τοὺς εὐλογοῦντάς σε, Κύριε, καὶ ἁγιάζων τοὺς ἐπὶ σοί πεποιθότας, σῶσον τόν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τήν κληρονομίαν σου. Τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας σου φύλαξον, ἁγιάσον τοὺς ἀγαπῶντας τήν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου σου. Σύ αὐτοὺς ἀντιδόξασον τῇ θεϊκῇ σου δυνάμει, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς τοὺς ἐλπίζοντες ἐπὶ σέ. Εἰρήνην τῷ κόσμῳ σου δώρησαι, ταῖς Ἐκκλησίαις σου, τοῖς ἱερεῦσι, τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν, τῷ στρατῷ καὶ παντὶ τῷ λαῷ σου· ὅτι πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἀνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἐκ σοῦ τοῦ Πατρὸς τῶν φῶτων· καὶ σοί τήν δόξαν καὶ εὐχαριστίαν καὶ προσκύνησιν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

Εἴη τό ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπό τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος (τρὶς).